

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 25Co/328/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4613203215
Dátum vydania rozhodnutia: 13. 04. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Lýdia Gáliková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2016:4613203215.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Lýdie Gálikovej a členiek senátu JUDr. Márie Malíkovej a JUDr. Soni Vackovej v právnej veci žalobcu: CD Consulting, s.r.o., so sídlom Politických väzňů 1272/21, Nové Město, 110 00 Praha 1, Česká republika, IČO: 264 29 705, zastúpeného: Fridrich Paľko, s.r.o., so sídlom Bratislava, Grösslingova 4, IČO: 36 864 421, za ktorú koná doc. JUDr. Branislav Fridrich, PhD, proti žalovanému: J. U., nar. XX.XX.XXXX, bydlisko V. XXX, o zaplatenie zmenkovej sumy 722,33 eura s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Topoľčany pod č.k. 5C/271/2013-92 zo dňa 23.februára 2015 a čiastočnom späťvzati, takto

rozhodol:

I. Odvolací súd nepripúšťa späťvzatie návrhu v časti zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne zo sumy 722,33 eura od 16.07.2010 do zaplatenia.

II. Napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa **p o t v r d z u j e .**

III. Žalovanému nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom prvostupňový súd žalobu zamietol. Žalobca podal proti rozsudku odvolanie a prípisom doručeným súdu 22.12.2015 návrh na začatie konania vzal späť v časti týkajúcej sa uplatnenia zmenkového úroku vo výške 0,25 % denne tak, že vzal návrh späť vo výške 0,19 % denne.

Žalovaný na výzvu súdu, či súhlasí so späťvzatím návrhu nereagoval, v stanovenej lehote nezaslal písomné vyjadrenie.

Podľa § 222 ods. 2 OSP, odvolanie môže odvolací súd vybaviť aj tak, že pripustí vziať návrh na začatie konania späť, alebo schváli zmier.

Podľa § 208 OSP ak je návrh na začatie konania vziať späť, keď už rozhodol súd prvého stupňa, ale jeho rozhodnutie nie je doposiaľ právoplatné, odvolací súd rozhodne o pripustení späťvzatia. Súď späťvzatie nepripustí, ak druhý účastník s tým nesúhlasí. Ak späťvzatie pripustí, odvolací súd zruší rozhodnutie súdu prvého stupňa a konanie zastaví.

Žalobca svoj návrh na začatie konania vzal čiastočne späť, žalovaný so späťvzatím nevyjadril súhlas, preto odvolací súd v súlade s ustanovením § 96 v spojení s § 208 OSP nepripustil vziať návrh späť.

Súď prvého stupňa napadnutým rozsudkom zamietol návrh žalobcu, ktorý podal formou tlačiva podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 o zaplatenie zmenkovej sumy 722,33 eura s príslušenstvom. Žalovanému náhradu trov konania nepriznal s odkazom na ustanovenie § 142 ods. 1 OSP s odôvodnením, že v konaní si náhradu trov neuplatnil. Rozhodnutie vo veci samej odôvodnil

podľa § 52 ods. 1, 2, 3, 4 Občianskeho zákonníka v znení účinnom v čase uzavretia zmluvy o úvere, § 39, § 53 ods. 4 písm. k), l) Občianskeho zákonníka, § 2 písm. b), § 3 ods. 1, 2, § 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení účinnom ku dňu uzatvorenia zmluvy o úvere (ďalej len „Zákon o spotrebiteľských úveroch“), § 265 Obchodného zákonníka a čl. I § 5 ods. 1-3, § 10, § 11 ods. 1, § 14 ods. 1, § 17, § 48 ods. 1 bod 2, § 77 ods. 1, 2 zákona č. 191/1950 Zb. zákona zmenkového a šekového v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zmenkový a šekový zákon“). Právomoc na prejednanie a rozhodnutie veci odvodil z článku 25 bod 1 písm. a) Nariadenia č. 861/2007 a čl. 16 bod 2 Nariadenia č. 44/2001. Následne podľa čl. 6 ods. 1 Nariadenia EP a Rady č. 593/2008, resp. na základe § 10 ods. 1, 3 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov určil rozhodné právo, ktoré sa na danú vec vzťahovalo. Vo veci nariadil pojednávanie, pretože považoval za potrebné vykonať dokazovanie oboznámením sa s exekučným spisom sp.zn. 6Er/159/2011, úverovou zmluvou č. 206000045 uzavretou medzi predchodcom žalobcu spoločnosťou POHOTOVOSTĚ, s.r.o., Bratislava, a žalovaným, všeobecných obchodných podmienok, pretože ide spotrebiteľský vzťah, a to bez ohľadu na to, že sa v danom konaní uplatňuje právo zo zmenky. Okrem toho dospel k záveru, že aj v európskom konaní vo veciach s nízkou hodnotou sporu je potrebné zachovať vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa, a to aj prostredníctvom vykonávania dôkazov ex offo na zistenie, či predmet konania nesúvisí so spotrebiteľskými vzťahmi, ak to vnútroštátny procesný predpis umožňuje, a aj pri nečinnosti spotrebiteľa dbať o to, aby mu jeho nevedomosť nebola na úkor. Práve pri spotrebiteľských vzťahoch je potrebné aplikovať ustanovenie tretej vety § 120 ods. 1 OSP, teda výnimku z prejednacej zásady.

Na základe vykonaného dokazovania prvostupňový súd zistil, že dňa 21.01.2010 uzatvorila spoločnosť POHOTOVOSTĚ, s.r.o., so žalovaným na predtlačenom formulári Zmluvu o úvere č. 206000045 (ďalej len „zmluva o úvere“), podľa ktorej bol žalovanému poskytnutý úver vo výške 300 eur a žalovaný sa zaviazal zaplatiť požičanú sumu zvýšenú o poplatok 288 eur, v 12 mesačných splátkach po 49 eur počnúc dňom 01.02.2010. V zmluve o úvere neboli uvedené úroky z úveru, priemerná RPMN (ročná percentuálna miera nákladov) a ani RPMN. V bode 14 všeobecných podmienok poskytnutia úveru bola obsiahnutá dohoda o vyplnení zmenky, podľa ktorej „na zabezpečenie peňažného záväzku dlžníka vyplývajúceho z tejto úverovej zmluvy voči veriteľovi ako remitentovi vystavil dlžník (vystaviteľ) zmenku, v ktorej nie je vyplnená zmenková suma a dátum začiatku úročenia zmenkovej sumy. Zmluvné strany sa dohodli, že zmenkovú sumu vyplní na zmenke remitent najskôr v deň, kedy sa stane celý dlh splatný okamžite, zmenková suma bude pozostávať zo sumy všetkých peňažných nárokov veriteľa voči dlžníkovi, ktoré veriteľovi vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky a dátum začiatku úročenia zmenkovej sumy vyplní na zmenke remitent tak, že ním bude deň, kedy sa stal splatný celý dlh.“ Zo zmenky vystavenej žalovaným dňa 21.01.2010 na rad POHOTOVOSTĚ, s.r.o., zistil, že do zmenky bola vpísaná suma 722,33 eura a zmenkový úrok 0,25 % denne od 16.07.2010. Zmenka bola splatná pri predložení (vistazmenka) s doložkami "bez protestu" a "na platenie predložiť v lehote 4 rokov od vystavenia". V pravom hornom rohu zmenky sa v rámečku nachádza číslo zmluvy 206000045. Práva vyplývajúce z predmetnej zmenky boli spoločnosťou POHOTOVOSTĚ, s.r.o., prevedené rubopisom na žalobcu. Oboznámením sa s obsahom spisu exekučného konania sp.zn. 6Er/159/2011 zistil, že spoločnosť POHOTOVOSTĚ, s.r.o., ako oprávnený vymáhal pohľadávku z úverovej zmluvy č. 206000045 a predloženej zmenky na základe exekučného titulu rozhodcovského rozsudku Stáleho rozhodcovského súdu SR11954/10 zo dňa 14.12.2010, ktorým bol žalovaný zaviazaný zaplatiť spoločnosti PohotovostĚ, s.r.o. sumu 722,33 eura so zmenkovým úrokom vo výške 0,25 % denne zo sumy 722,33 eura od 16.07.2010 do zaplatenia a nahradiť trovy rozhodcovského konania v sume 252,41 eura. Žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie bola zamietnutá.

Vzhľadom na ustanovenie bodu 14 všeobecných podmienok poskytnutia úveru (dohoda o vyplnení zmenky), ako aj vzhľadom na zhodu čísla uvedeného na zmenke s číslom zmluvy o úvere, zhodu údajov o vystaviteľovi a pôvodnom remitentovi zmenky s údajmi o veriteľovi a dlžníkovi v zmluve o úvere a na zhodu dátumu vystavenia zmenky s dátumom podpisu zmluvy o úvere dospel k záveru, že zmenka bola vystavená žalovaným ako zabezpečovacia zmenka k zmluve o úvere - konkrétne ako blankozmenka. Uviedol, že zmenková suma a dátum začiatku úročenia zmenkovej sumy boli do zmenky doplnené dodatočne, o čom svedčí aj iný spôsob vyplnenia týchto údajov (písané technickými prostriedkami) v porovnaní s údajmi o vystaviteľovi, mieste a dátume vystavenia zmenky (písané rukou). Vo všeobecnosti môže mať zmenka vystavená dlžníkom pri podpise úverovej zmluvy, resp. pri prevzatí úveru buď uhradzovaciu alebo zabezpečovaciu funkciu. V prípade spotrebiteľského úveru je však uhradzovacia

funkcia vylúčená výslovným zákazom splnenia dlhu zmenkou alebo šekom ustanoveným v § 4 ods. 6 Zákona o spotrebiteľských úveroch, na rozdiel od zabezpečovacej funkcie zmenky, ktorá bola v súvislosti so spotrebiteľskými úvermi zakázaná až s účinnosťou od 01.01.2011. Preto mohol v danom prípade považovať danú zmenku, ktorá bola nesporne vystavená v súvislosti s poskytnutím spotrebiteľského úveru žalovaným, len za zabezpečovaciu zmenku, a nie za samostatnú a nezávislú zmenku prijatú na uhradenie dlhu.

Pretože predmetom konania bol nárok žalobcu vyplývajúci z vlastnej vistazmenky vystavenej žalovaným pôvodne vo forme blankozmenky na zabezpečenie nárokov spoločnosti POHOTOVOSTĚ, s.r.o., zo spotrebiteľskej zmluvy o úvere, v prvom rade posudzoval platnosť zmluvy, na základe ktorej vznikla pohľadávka zabezpečená zmenkou, a teda či vôbec vzniklo právo na vyplnenie blankozmenky. Uviedol, že Zmluva o úvere je zmluvou spotrebiteľskou spĺňajúcou znaky tejto zmluvy podľa § 52 Občianskeho zákonníka. Išlo o predtlačенú formulárovú (typovú) zmluvu, pri ktorej spotrebiteľ nemal možnosť ovplyvňovať jej obsah. Zmluvnými stranami boli POHOTOVOSTĚ, s.r.o., ako veriteľ (dodávateľ), ktorý pri uzatváraní zmluvy konal v rámci svojej podnikateľskej činnosti, a žalovaný ako fyzická osoba, ktorý pri uzatváraní a plnení zmluvy nekonal v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti, a teda bol spotrebiteľom. Nesporne išlo o spotrebiteľský úver upravený Zákomom o spotrebiteľských úveroch, a to napriek tomu, že v zmluve o úvere bol uvedený účel úveru "na výkon podnikania". Pri pochybnostiach o obsahu zmlúv platí výklad pre spotrebiteľa priaznivejší a dôkazné bremeno na preukázanie toho, že úver bol poskytnutý na iný účel, zaťažuje toho, kto takúto skutočnosť tvrdí. Keďže tento účel nebol preukázaný, platí, že úver bol poskytnutý na súkromné účely. Žalovaný vypovedal, že peniaze potreboval pre svokru s manželkou. V danom prípade ide nielen o spotrebiteľskú zmluvu, ale aj o spotrebiteľský úver podľa Zákona o spotrebiteľských úveroch.

Prvostupňový súd podrobil preskúmaniu zmluvy o úvere vrátane všeobecných podmienok poskytnutia úveru a dospel k záveru, že rovnováha medzi právami a povinnosťami zmluvných strán bola hrubým spôsobom narušená, a to najmä v ustanoveniach o zabezpečovacích prostriedkoch (spísanie notárskej zápisnice prostredníctvom splnomocnenca, uzatvorenie záložnej zmluvy prostredníctvom splnomocnenca, niekoľkonásobné zmluvné pokuty, blankozmenka). Vzhľadom na nerovnosť podmienok účastníkov zmluvy vyjadrenú v takmer všetkých ustanoveniach zmluvy sa celá zmluva (jej obsah i účel) prieči dobrým mravom, čo spôsobuje jej absolútnu neplatnosť. Z toho dôvodu spoločnosť POHOTOVOSTĚ, s.r.o., ako veriteľovi nemohlo vzniknúť ani právo na vyplnenie blankozmenky podľa bodu 17 všeobecných podmienok poskytnutia úveru, a na základe takto vyplnenej zmenky nebolo možné úspešne sa domáhať akýchkoľvek práv.

Právo na vyplnenie blankozmenky nemohlo vzniknúť aj z dôvodu, že dohoda o vyplnení zmenky, ako súčasť všeobecných podmienok poskytnutia úveru, ktorých obsah a ani konkrétne znenie nebolo so spotrebiteľom individuálne dohodnuté, je neprijateľnou zmluvnou podmienkou, a z toho dôvodu je takáto dohoda ako neprijateľná zmluvná podmienka podľa § 53 ods. 4 písm. k), l) Občianskeho zákonníka neplatná. Pôvodnému remitentovi teda nevzniklo právo na vyplnenie blankozmenky, blankozmenka sa vôbec nestala zmenkou, pôvodný remitent nemal práva a povinnosti zo zmenky, a preto ich ani nemohol indosamentom previesť na žalobcu. V základe jednoznačne išlo o zmluvu o spotrebiteľskom úvere, na ktorú sa vzťahoval Zákon o spotrebiteľských úveroch, preto sa súd zaoberal aj samotnou zmenkou (hoci právo na jej vyplnenie ani nevzniklo), a zistil, že predloženú zmenku podľa § 4 ods. 6 Zákona o spotrebiteľských úveroch veriteľ nemohol prijať ani ako zabezpečovací inštitút, pretože zmenka bola vyplnená s podstatne vyššou zmenkovou sumou, než pripúšťa uvedené ustanovenie zákona. Z uvedených dôvodov súd návrh ako neopodstatnený zamietol. Ďalej konštatoval, že v zmluve o úvere nie je uvedený údaj o ročnej percentuálnej miere nákladov, o priemernej ročnej percentuálnej miere nákladov, ročnej úrokovej sadzbe čo boli v čase uzatvárania tejto zmluvy povinné údaje vyžadované Zákomom o spotrebiteľských úveroch. Ich neuvedenie má za následok, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatku. V závere uviedol, že pri posúdení zmenkového úroku 0,25 % denne predstavuje ročný úrok 91,25 %, čo považoval za rozpor s dobrými mravmi. Preto dohodu o vyplnení zmenky obsiahnutú vo všeobecných obchodných podmienkach vyhodnotil ako neprijateľnú zmluvnú podmienku, od počiatku neplatnú, preto spoločnosť POHOTOVOSTĚ, s.r.o., nemohla zmenku vyplniť. Konanie spoločnosti pri nadobúdaní zmenky možno hodnotiť ako vedomé konanie na škodu dlžníka. Pre rozpor s dobrými mravmi je podľa § 39 OZ dohoda o vyplnení zmenky neplatná. Z dôvodov, že pôvodnému remitentovi nevzniklo právo zmenku prijať, právo zmenku vyplniť, nevzniklo mu právo zo zmenky na plnenie. Preto žalobca nadobúdajúci zmenku rubopisom nemôže uplatňovať právo zo zmenky. Z uvedených dôvodov

žalobu zamietol. Žalovanému náhradu trov konania nepriznal, žiadne mu v konaní nevznikli (142 ods.1 OSP).

Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote odvolanie žalobca. Žiadal napadnutý rozsudok zmeniť a žalobe v celom rozsahu vyhovieť. Uviedol, že súd prvého stupňa mu svojím postupom odňal možnosť konať pred súdom, vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci a konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Napadnuté rozhodnutie je prekvapivé, čo predstavuje odňatie možnosti konať pred súdom, lebo žalovaný uplatnený nárok nepoprel, a je tu aj rozpor s judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Namietal, že účastníci nenavrhlí dokazovanie úverovou zmluvou, exekučným spisom, či ďalšími listinnými dôkazmi, pričom dokazovanie je podľa § 120 OSP ovládané prejednávacou zásadou. Predložil ako dôkaz o svojich nárokoch platnú zmenku, preukazujúcu jasne, úplne a zrozumiteľne jeho právo na úhradu zmenkovej sumy a jej príslušenstva. Voči forme a obsahu zmenky zo strany žalovaného neboli žiadne námietky, a preto neexistovala okolnosť, ktorá by odôvodňovala vykonanie ďalších dôkazov. Súd prvého stupňa mal rozhodnúť o práve na úhradu zmenkovej sumy a jej príslušenstva len z predloženej zmenky. Žalovaný mohol na základe čl. 5 ods. 3, 6 Nariadenia č. 861/2007 vzniesť námietky voči zmenke. Ak tak neurobil, akékoľvek iné námietky musia byť odmietnuté z dôvodu uplatnenia koncentračnej zásady konštruovanej Nariadením. Namietal, že prvostupňový súd nesprávne vykonával a hodnotil dôkazy na skutočnosti, ktoré netvrdil žiadny z účastníkov konania, preto dospel k rozhodnutiu na základe aplikácie nesprávnych právnych predpisov, ako aj nesprávnej interpretácie príslušných právnych predpisov a práva Európskej únie. Poukázal na rozhodnutia iných súdov, ktoré rozhodli v obdobných veciach v jeho prospech. Trval na tom, že je majiteľom zmenky na základe indosamentu a nie je účastníkom žiadneho spotrebiteľského vzťahu. Predmetom konania je výlučne zmenka a nie iný záväzkový právny vzťah. S odkazom na ustanovenie § 17 Zmenkového a šekového zákona žalovaný nie je oprávnený vznášať tzv. kauzálne námietky voči majiteľovi zmenky, ktoré vyplývajú z jej vzťahov s pôvodným majiteľom zmenky. Prvostupňový súd porušil poučovaciu povinnosť obmedzenú ustanovením § 5 ods. 1 OSP. Kauzálne námietky sú po indosovaní v zásade neprípustné a zmluvný vzťah medzi žalovaným a remitentom irelevantný. Nie je mu známy obsah údajného zmluvného vzťahu. Ďalej namietal, dohoda o vyplňovacom práve nemohla byť neplatnou ani neprijateľnou zmluvnou podmienkou, pretože právna úprava spotrebiteľských úverov explicitne pripúšťala používanie blankozmeniek. Limitovaná bola len výška zabezpečenia vo vzťahu k aktuálnej výške dlhu v čase vyplnenia zmenky. Záväzky zo zmenky, aj keď vznikli z konkrétnych zmluvných záväzkov, sú záväzkami samostatnými. Nesúhlasil s názorom súdu, že sú závislé na úverovom vzťahu. Ak je návrhom uplatnený nárok zo zmenky, nie je možné bez ďalšieho v takomto konaní rozhodovať o záväzkoch zo zmluvy, ani keď je nepochybné, že s danou zmenkou súvisia. Na podporu svojich argumentov poukázal na rozhodnutia iných súdov.

Žalovaný sa k odvolaniu písomne nevyjadril.

Krajský súd v Nitre ako odvolací súd (§ 10 ods. 1 OSP) po zistení, že odvolanie bolo podané účastníkom konania v zákonom stanovenej lehote na podanie (§ 201, § 204 ods. 1 OSP) a zistení, že odvolanie spĺňa náležitosti § 205 a nasl. OSP, viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 212 ods. 1 OSP) a viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvého stupňa, pretože odvolací súd nezistil výnimky ods. 2-7 § 213 OSP (§ 213 ods. 1 OSP) prejednal vec bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 OSP) s verejným vyhlásením rozsudku pri splnení si povinnosti upravenej v ustanovení § 156 ods. 3 OSP a po prejednaní veci dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je vo výroku vecne správne a odvolanie nie je dôvodné. Keďže odvolací súd dospel k tomu, že napadnutý rozsudok je správny a dostatočne odôvodnený, nepovažuje vo svojom rozhodnutí za nutné v súlade s ustanovením § 219 ods. 2 OSP opakovať tie isté podstatné dôvody, ktoré sú obsiahnuté v prvostupňovom rozhodnutí, vrátane citácie ustanovení právnych predpisov vzťahujúcich sa na tento prípad.

Predmetom konania pred súdom prvého stupňa je návrh na uplatnenie pohľadávky podľa čl. 4 ods. 1 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu (ďalej len „Nariadenie“). Na jeho základe sa žalobca domáhal zaplataenia uvedenej zmenkovej sumy s príslušenstvom a trov konania. Podľa predloženého návrhu je žalobca ako indosatár nadobúdateľom všetkých práv zo zmenky, ktorú vystavil žalovaný, pričom indosovaná zmenka je vistazmenkou opatrená doložkou „na platenie predložiť v lehote 4 rokov od vystavenia“. Indosant predložil zmenku na zaplataenie, lebo vystaviteľ pohľadávku doposiaľ neuhradil.

Žalobca v odvolaní namietal vadu konania spočívajúcu v prekvapivom rozhodnutí prvostupňového súdu, čo považoval za vadu konania spočívajúcu v odňatí možnosti konať pred súdom. Odvolací súd preto predtým ako preskúmal rozhodnutie prvostupňového súdu skúmal, či konanie zaťažilo vadou konania namietanou žalobcom. Z obsahu spisu vyplýva, že prvostupňový súd vytýčil termín pojednávania na deň 05.11.2014 a žalobcu vyzval na preloženie zmluvy o úvere, všeobecné obchodné podmienky poskytnutia úveru, splátkový kalendár, prehľad platieb realizovaných dlžníkom. Žalobca ospravedlnil neprítomnosť na pojednávaní prípisom zo dňa 04.11.2014, namietal procesný postup súdu spočívajúci v prejednaní veci na pojednávaní a trval na posúdení nároku z predloženej zmenky. Takéto podania doručil súdu ešte prípismi zo dňa 23.01.2015 a 20.02.2015. Prvostupňový súd sa s jeho námietkami vysporiadal v dôvodoch rozhodnutia na čl. 2 rozsudku, preto námietka žalobcu o prekvapivom rozhodnutí je nepravdivá. Odvolací súd nezistil žiadne vady konanie, pre ktoré by bolo potrebné napadnutý rozsudok zrušiť, preto pristúpil k meritórnemu prejednaniu veci.

Prvostupňový súd vo veci rozhodol 23.02.2015. V Zbierke súdnych rozhodnutí SR bolo pod číslom 93/2015 publikované spoločné stanovisko občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia zo dňa 20. októbra 2015 k postupu súdov nižšieho stupňa vo veciach návrhov s uplatneným právom zo zmenky vo vzťahu k ochrane spotrebiteľa v nasledovnom znení:

I. Ak navrhovateľ ako dôkaz osvedčenia uplatneného nároku doloží zmenku, platí bez ohľadu na povahu procesného nástroja, ktorý navrhovateľ použil, že:

1. pokiaľ z akýchkoľvek okolností prejednávanej veci vyplynie konajúcemu súdu súvislosť s nekalou povahou či neprípustnosťou uplatneného nároku, je tento ex offa povinný zabezpečiť prieskum nároku v intenciách možnej absolútnej neplatnosti úkonu, v ktorom má nárok základ;
2. pokiaľ súd nevzhladne žiadnu nekalosť či neprípustnosť predloženého návrhu, súd pristúpi k prieskumu uplatneného nároku v rozmedzí prípadne vznesených námietok zohľadňujúcich ich rozsah a povahu, pri rešpektovaní povinnosti posúdiť prípadnú absolútnu neplatnosť úkonu, ak to z vykonaného dokazovania vyplynie.

II. Ak je vystaviteľom zmenky spotrebiteľ, je možné túto skúmať až po úroveň dohody o vyplňovacom práve, aplikujúc právnu úpravu a účinnú v čase, kedy bola zmenka vystavená.

III. Aj v prípade, že nie sú podané kauzálne námietky vystaviteľom zmenky (bez ohľadu na to, či je spotrebiteľom), ktorý je na strane žalovaného, je možné preskúmať a podľa okolností prípadu posúdiť nárok na uplatnený zmluvný úrok ako nárok uplatnený v rozpore s dobrými mravmi, ak výška uplatneného nároku podľa úvahy súdu takýto exces dosahuje.

Spoločné stanovisko občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky - v zákonom stanovenom osobitnom médiu so špeciálnym zameraním a účelom, pod R 93/2015. Uvedeným postupom plnil najvyšší súd zákonom stanovenú povinnosť dbať o jednotný výklad a jednotné používanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (§ 16 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch). Táto povinnosť mu v súčasnosti vyplýva z ustanovenia § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. O publikovaní predmetného rozhodnutia bolo rozhodnuté v rámci zákonom upraveného mechanizmu zabezpečujúceho koherentnosť judikatúry (IV. ÚS 60/2010). Osobitný proces, výsledkom ktorého bolo publikovanie spoločného stanoviska oboch kolégií v zbierke ako R 93/2015, priznáva tomuto stanovisku osobitný význam. Výklad najvyššieho súdu, ktorý v ňom podal, nie je síce právne (de iure) záväzný, fakticky (de facto) má ale vysokú vecnú autoritu. I keď judikatúra najvyššieho súdu nie je formálne záväzná, ipso iure normatívnu silu má, a to tak vo vertikálnej línii (voči súdom nižších stupňov), ako aj v horizontálnej línii (medzi jednotlivými senátmi a kolégiami najvyššieho súdu navzájom). Nemožno prehliadať podstatný rozdiel medzi rozhodnutím nepublikovaným v zbierke (ďalej len „nepublikované rozhodnutie“) a rozhodnutím, ktoré bolo na podklade zákonom určenej procedúry navrhovania a schvaľovania osobitným orgánom najvyššieho súdu uverejnené v zbierke (ďalej len „publikované rozhodnutie“). Pokiaľ nepublikované rozhodnutie najvyššieho súdu vyjadruje názor členov senátu (resp. väčšiny členov senátu) najvyššieho súdu v individuálnej veci, názor vyjadrený v publikovanom rozhodnutí je zároveň zovšeobecňujúcim názorom (relevantnej väčšiny) členov kolégia najvyššieho súdu, ktoré vždy tvorí viacero senátov. Názor vyjadrený v nepublikovanom rozhodnutí sa v tomto zmysle prípadne (ak vec prejednávajúci senát dospeje k záveru, že sú pre to splnené podmienky) môže odkloniť či odchýliť od názoru vyjadreného v publikovanom rozhodnutí, tým ale ešte bez ďalšieho nedochádza k „prekonaniu“ názoru, na ktorom spočíva publikované rozhodnutie.

Zákon č. 191/1950 Sb. a OSP reagovali na prijaté rozhodnutie zákonom č. 438/2015 Z.z. účinným od 23.12.2015. Doplnil v čl. II. Zákon č. 191/1950 Sb. v §17 ods.1 o novú vetu a doplnil odsek 2. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že ak je žalovaným zo zmenky ten, koho zaviazanosť zo zmenky vznikla v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou, možno majiteľovi robiť námietky, ktoré sa zakladajú na jeho vlastných vzťahoch k vystavovateľovi alebo k predošlým majiteľom vždy. V konaní v ktorom sa uplatňuje alebo vymáha nárok zo zmenky sa z úradnej povinnosti prihliada na skutočnosti odôvodňujúce námietky podľa odseku 1, ktoré by ten, kto je žalovaný zo zmenky mohol uplatniť, ak jeho záväznosť zo zmluvy vznikla v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou. Poznámka pod čiarou odkazuje príkladmo na § 52 OZ, § 5a zákona č. 250/207 Z.z. Tento zákon v čl. I. zmenil a doplnil OSP v § 79 o odseky 3,4, § 114 ods.2 OSP v ktorých upravil náležitosti návrhu na začatie konania pri nároku uplatnenom zo zmenky a sankciu za nesplnenie povinnosti spočívajúcej v posudzovaní nároku titulom spotrebiteľskej zmluvy a poučenie žalovaného o možnosti uplatňovania námietok.

Odvolací súd riadiac sa judikátom R93/2015, by preto v zásade nemusel vysvetľovať, prečo tento judikát považuje za opodstatnený (platí totiž zásada, že len ten, kto volí odklon od judikatúry, musí náležite vysvetliť, prečo sa neriadi judikátom). Napriek tomu však viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§212 ods.1 OSP) k jednotlivým odvolacím dôvodom žalobcu spočívajúcim predovšetkým v zdôraznení platnosti príslušnej zmenky a nepripustení akéhokoľvek súdneho prieskumu okolností vzniku zmenky a vykonania dokazovania v tomto smere udáva, že sa nestotožnil s jeho argumentáciou spochybňujúcou postup súdu pri vykonávaní dôkazov. Pri postupe podľa nariadenia je súd povinný rešpektovať právo na spravodlivý súdny proces a zásadu kontradiktórneho konania, najmä pri rozhodovaní o potrebe ústneho pojednávania a o spôsobe a rozsahu dokazovania, ktoré je nevyhnutné pre vydanie rozhodnutia. Z článku 19 nariadenia vyplýva, že pokiaľ nariadenie neustanovuje inak, európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sa riadi procesným právom členského štátu, v ktorom sa konanie vedie. Nariadenie nekladie žiadne prekážky v možnosti preskúmať doložené listiny súdom a je možné aplikovať procesnoprávne predpisy použiteľné v slovenskom právnom poriadku, predovšetkým aplikáciu znalostí určitých okolností súdu z jeho činnosti a zohľadnenie ochrany slabšieho v konaní, či ochrany dobrých mravov. Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, v znení neskorších predpisov, ako základný procesný predpis platný na území Slovenskej republiky dôkaznú povinnosť upravuje v ustanovení § 120, ktoré v tretej vete odseku 1 umožňuje súdu výnimočne vykonať aj iné než účastníkmi navrhnuté dôkazy, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. Úvaha týkajúca sa prieskumu uplatneného nároku s oporou v doloženej zmenke nemôže byť ovplyvňovaná povahou použitého procesného nástroja. Skúmanie prípadne absolútnej neplatnosti úkonu, ku ktorej súd pristupuje ex offo nie je nariadením vylúčená. Prvostupňový súd preto správne vykonal dokazovanie v súlade s ustanovením § 120 OSP, správne v súlade s ustanovením § 132 OSP vyhodnotil výsledky vykonaného dokazovania a vyhodnotil skutkový stav, na ktorý aplikoval správne ustanovenia zákona v správnej interpretácii. Odvolací súd preto napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil. Prvostupňový súd svoje rozhodnutie založil na neplatnosti zmluvy o úvere pre hrubé narušenie rovnováhy v právach a povinnostiach zmluvných strán, a to najmä v ustanoveniach o zabezpečovacích prostriedkoch. Zmluvu vyhodnotil ako absolútne neplatný právny úkon, z ktorého veriteľovi nemohlo vzniknúť právo na vyplnenie blankozmenky. Žalobca sa tejto časti v dôvodoch odvolania neuviedol k právnomu posúdeniu veci nič, argumentoval len tým, že prvostupňový súd nemohol založiť svoj názor na skúmaní tohto právneho úkonu, ktorého nebol účastníkom konania a mal rozhodovať len na základe ním predloženej zmenky. Vzhľadom na vyššie uvedené, prijaté stanovisko NS SR v judikáte R 93/2015 odvolací súd považuje tento odvolací dôvod za bezpredmetný.

Prvostupňový súd napriek tomu, že posúdil úverovú zmluvu ako absolútne neplatný právny úkon, na základe ktorého nemohlo dôjsť k vystaveniu zmenky, vyhodnotil za neprijateľné zmluvné podmienky týkajúce sa dojednania v časti bodu 14 všeobecných obchodných podmienok, pretože sa jedná o podmienku, ktorá za nesplnenie záväzku pripúšťala možnosť veriteľa domáhať sa od spotrebiteľa zaplata nepriemeranej sumy (úrok 0,25 % denne) ako sankcie spojenej s nesplnením záväzku (§ 53 ods. 4 písm. k/ OZ) a neprijateľnú podmienku podľa § 53 ods.4 písm. l/ OZ spočívajúcu v prenesení povinností dodávateľa niesť dôkazné bremeno na spotrebiteľa. Celú dohodu o vyplnení blankozmenky vyhodnotil ako neplatnú dohodu, preto pôvodnému remitentovi vôbec nevzniklo právo na vyplnenie blankozmenky. Pôvodný remitent nemal práva a povinnosti zo zmenky, preto ich nemohol indosamentom previesť na žalobcu. Ďalej posúdil samotnú zmenku a dospel k záveru, že veriteľ ju podľa § 4 ods. 6 zákona o spotrebiteľských úveroch nemohol prijať ako zabezpečovaciu zmenku, pretože bola vyplnená podstatne vyššou sumou ako pripúšťalo zákonné ustanovenie, keď zmluvu vyhodnotil ako

bezúročnú a bez poplatkov, preto zmenka mohla byť vystavená len na sumu 300 a zákonný úrok. Preto konanie veriteľa spočívajúce v prijatí zmenky prevyšujúcej zákonom prípustnú výšku považoval za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi nepoživajúcim právnu ochranu. Žalobca v odvolaní poukázal na zákon č. 258/2001 Z.z., ktorý pripúšťal vystavenie zmenky. Uviedol, že limitovaná bola len výška zabezpečenia vo vzťahu k aktuálnej výške dlhu v čase jej vyplnenia a bolo pripustené vyplňať ich dodatočne po ich vystavení. V tejto časti odcitoval celý rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp.zn. 43 CoZm 10/2013 z 21.11.2013, na záveroch ktorého založil svoje tvrdenie a uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp.zn. 4 CoZm 3/2014 z 13.06.2014. Uvedené rozhodnutia nie sú záväzné, vyjadrujú názor dvoch senátov obchodných kolégií nesúladných s judikátom R 93/2015. Žalobca okrem citácii týchto rozhodnutí neuviedol nič, v čom nesúhlasí s rozhodnutím prvostupňového súdu, len z obsahu predložených rozhodnutí odvolací súd vyvodil, že podľa názoru žalobcu prvostupňový súd bol oprávnený skúmať len to, či zmenka obsahuje všetky náležitosti, ktoré sa musia pre jej platnosť zo zákona do nej uviesť. S uvedenými dôvodmi sa odvolací súd vypořiadal vo vyššie uvedených dôvodoch.

V závere odvolací súd dodáva, že jednou zo základných zásad práva Európskej únie je zásada, podľa ktorej sú členské štáty povinné zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa a zároveň sú povinné zabezpečiť, aby sa nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách neuplatňovali, resp. neboli záväzné. Vzhľadom na to aplikáciou procesného práva má súd túto povinnosť naplniť, čo znamená, že v prípade uplatnenia nároku zo zmenky súd musí ex offa skúmať, či vystaviteľom zmenky nie je spotrebiteľ. Aj keď vnútroštátna právna úprava platná do 31.12.2010 umožňovala používať zmenky aj v spotrebiteľskom vzťahu, použitie zmenky ako takej v spotrebiteľskom právnom vzťahu v skutočnosti nie je úplne v súlade s právom EÚ na ochranu spotrebiteľa. Vnútroštátna právna úprava do 31.12.2010 nezabezpečila vhodnú ochranu spotrebiteľa na základe Smernice 87/102/EHS v konaní o nároku zo zmenky a zákonodarca túto skutočnosť zmenil až zrušením dovtedajšieho zákona o spotrebiteľských úveroch č. 258/2001 Z.z. a prijatím nového zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení účinnom od 01.01.2011 do 30.04.2014. S účinnosťou od 01.05.2014 je táto ochrana zabezpečená v zákone č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa. Zmenkové právo ako také v súdnom konaní znevýhodňuje žalovaného zmenkového dlžníka a keďže podľa článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky právo EÚ má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, vnútroštátna právna úprava, ktorá umožnila za istých okolností do 31.12.2010 zmenky používať aj v spotrebiteľských vzťahoch môže byť nepoužiteľná. Na podklade takejto úvahy vyvstáva aj právny záver o tom, že z takej zmenky nemohol vzniknúť platný zmenkový záväzok.

Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd považoval rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým bola žaloba žalobcu zamietnutá, vo výroku za vecne správny a ako taký ho podľa § 219 ods. 1 OSP potvrdil. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 224 ods. 1, § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1 OSP tak, že v odvolacom konaní úspešnému žalovanému náhradu trov nepriznal, pretože si právo na ich priznanie neuplatnil.

Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu jednodhlasne.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.